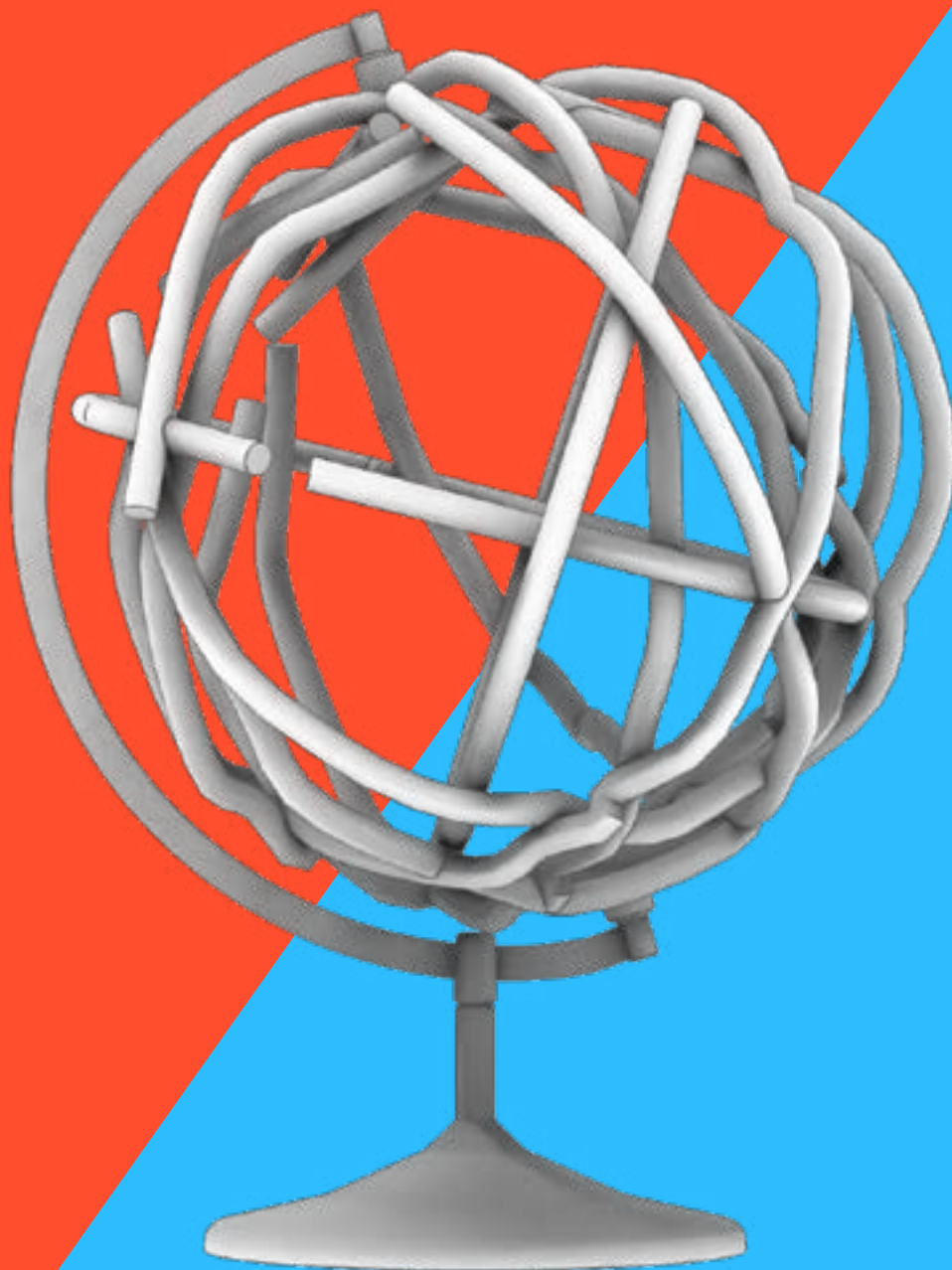


Dějiny ve veřejném prostoru III.  
Globální paměť



Program  
20. – 21. října 2022  
Centrum současného umění DOX, Praha



---

8:30 Začátek registrace, ranní káva  
9:00 Zahájení konference

---

9:15–10:45 **Keynote**  
**Wulf Kansteiner: Paměť a zapomínání v době moderovaného obsahu a umělé inteligence (moderuje Vojtěch Ripka / Auditorium)**

Zdá se, že západní paměť a západní média nepřispívají k sociálnímu míru. Akademici jsou zklamáni účinky sebekritické paměti holocaustu, která nezabránila řadě případů porušování lidských práv od 80. let 20. století ani vzestupu pravicových hnutí v demokratických společnostech. Zároveň ti politici a političtí aktivisté, inspirovaní hnutími Black-Lives-Matter, Me-Too a novým ekologickým hnutím, jsou frustrováni vysoce efektivními komunikačními smyčkami, které reprodukují rasismus, sexismus a popírání klimatických změn. Frustrace akademiků a aktivistů poukazuje na potřebu nových kultur vzpomínání, které by dokázaly omezit sociální reprodukci násilí a předsudků, například prostřednictvím cenzury. Obrat k cenzuře však otevírá skutečně závažný problém: vyžaduje cíl využít účelné zapomínání ke snížení míry kolektivního násilí a záchraně planety odstranění základních lidských práv? Navíc jsou na obzoru další digitální výzvy, které rychle proměňují naše kultury vzpomínání, jako je vliv umělé inteligence a její vliv na obrazy dějin.

---

10:45–11:00 **Coffee break**

---

11:00–12:30 **Populismus a dějiny (moderuje Michal Sklenář / Auditorium)**

Stejně jako v minulosti se i dnes stávají dějiny součástí politického soupeření. V tomto panelu se zaměříme zejména na populismus ve spojení s užíváním dějin ve veřejném prostoru. Jak s minulostí nakládají populističtí politici? Jak pojem populismus uchopit ve výzkumné praxi? Na konkrétních příkladech se dotkneme tvorby Vlastimila Vondrušky, pražského jara, zneužívání dějin NDR a kolektivní paměti Spolkové republiky Německo, historie jako součásti úspěšných konspiračních teorií i výkladu pojmu „fašismus“ v kontextu války na Ukrajině.

- Karel Šima – Ústav hospodářských a sociálních dějin FF UK: „Jako historik vím...“: *Populistická historie mezi autoritou vědy a literatury na příkladu života a díla Vlastimila Vondrušky*
  - Kristina Broučková – Ústav politologie FF UK: *Populismus pražského jara: prázdný signifikant ledna 1968*
  - Karolína Bukovská – MUSEum+: *NDR jako projekční plocha populismu*
  - David Klimeš – Institut komunikačních studií a žurnalistiky FSV UK: *Utajená minulost: dějiny jako základní tmel konspiračních teorií*
  - Jaroslav Šebek – Historický ústav AV ČR: *Užívání pojmu „fašismus“ v souvislosti s válkou na Ukrajině*
- 

12:30–14:00 **Oběd**

---

**14:00–15:15 Globální a lokální perspektivy paměti  
(moderuje Tereza Stiborková / Auditorium)**

Globalizace představuje zásadní výzvu společenským vědám. V posledních dvou desetiletích se tak v mnoha oblastech historického bádání projevuje dynamika směrem ke zkoumání do značné míry neprobádaných území mimo národní rámce i napříč kontinenty. Tento trend je zároveň neodmyslitelně spjat s lokálními dějinami. Mohou české zkušenosti s dějinami tváří v tvář globalizované paměti nabídnout zajímavá témata? Představíme si jak konceptuální uchopení globálních dějin a jejich grafické reprezentace včetně možného využití ve výuce, tak konkrétní situace, kdy se z českého hrdiny Julia Fučíka a barokního Mariánského sloupu staly fenomény mezinárodní.

- Josef Řídký – Filozofická fakulta UK: *Co nás může naučit myšlení v dlouhých horizontech?*
- Marek Fapšo – Ústav českých dějin FF UK: *Vidět globálně – vidět lokálně. Plánky, mapy a atlasy jako reprezentace paměti a didaktický nástroj*
- Tereza Arndt, Bohumil Melichar – Ústav pro studium totalitních režimů: *Minulost jako nástroj legitimizace politiky komunistických stran a problematické dědictví jejich paměťové politiky*
- Martin Tharp – Fakulta humanitních studií UK: *„Jako rybí kost / v městském hrdle“: Znovuvztyčení mariánského sloupu v Praze a odkaz českého baroka v globálním rozměru*

---

**Literatura a paměť (moderuje Tereza Fenclová Mašková / Studio):**

Psaní o minulosti se od dob prvních historických románů výrazně proměnilo. Změnily se nejen náměty a vyprávěcí postupy, ale i jejich společenská funkce v národních i nadnárodních kontextech. Panel věnovaný tomu, jak se s tématy soudobých dějin vyrovnává současná literatura u nás a ve světě přinese příspěvky věnované Severo-irskému konfliktu i bestsellerům z per současných českých autorek. Na současnou produkci se podíváme v perspektivě historiografie, literární vědy či paměťových studií. Nebude chybět ani prostor pro diskusi s publikem.

- Marie Gemrichová – Filozofická fakulta UK: *Vyobrazení konfliktu v současném severoirském románu*
- Kamil Činátl – Ústav českých dějin FF UK/Ústav pro studium totalitních režimů: *Minulost v současné literatuře*
- Michal Sklenář – Ústav pro studium totalitních režimů: *Svrchní a spodní proudy Bílé Vody. Topoi, církev a její dějiny v románu Kateřiny Tučkové*

---

**15:15–15:45 Coffee break**

---

**15:45–17:00 Umělecké přístupy k paměti (moderuje Čeněk Pýcha / Auditorium)**

Panel otevírá prostor pro postupy vyvinuté v různých oblastech umění. Jak umělecký výzkum a dějiny umění vstupují do debat o minulosti? Příspěvky v tomto panelu se zaměřují na významná místa paměti: slovenské národní povstání, panelová sídliště a životní prostředí a zkoumají je z neobvyklých perspektiv.

- Klara Kohoutová – Spoločenskovedný ústav CSPV SAV: *Luník IX – ukrytá paměť*
- Erika Mészárossová – Fakulta výtvarných umění VUT v Brně: *O ženách na ktoré zabudla história. O ženách ktoré bojovali za vlasť. O ženách ktorým vzdávam hold*
- Tereza Arndt – Ústav pro studium totalitních režimů: *Neklid a svoboda: počátky land artu v souvislosti s ekologickým hnutím v Československu*

---

19:00

**Doprovodný program:  
Divadelní představení Present: perfect  
(režie Jan Mocek, Alfred ve dvoře)**

Present: perfect je performance, jež zkoumá ikonoklastická gesta, kterými se dnes vztahujeme k symbolům vlastní minulosti jako ke zdrojům naší kulturní identity.

Performerky Irina Andreeva a Tinka Avramova vás provedou muzeem, které má ve své sbírce mnoho cenných historických předmětů. Ty ale připomínají různé verze významných dějinných událostí a je obtížné rozlišit, které je dobré si připomínat a na které je lepší zapomenout.

Po představení následuje diskuse s autory inscenace.

*(anglicky s českými titulky, debata s tvůrci proběhne v anglickém jazyce)*



---

8:30–9:00 Otevřený vstup do DOXu, ranní káva

---

**9:00–10:15 Reflexe médií paměti I (moderuje Jakub Jareš / Auditorium)**

Digitální média se v oblasti muzeí, ale i v dalších formách veřejné prezentace historie stala zcela běžnými prezentačními prostředky. Spolu s tím, jak se vytrácí fascinace jejich novostí, nastává čas pro jejich reflexi. Ve třech různých příkladech se spolu s panelisty budeme zamýšlet nad specifiky digitálních nástrojů ve službě historie a paměti.

- Filip Liška – Filozofická fakulta UK: *Na Měsíc a ještě dál: historické eventy ve veřejném prostoru*
  - Tomáš Arnold – Katedra výtvarné výchovy PdF UP/Pevnost poznání – Centrum popularizace PŘF UP: „*Na pomezí hry – filmu – rozšířené reality*“. *Muzeum nové generace jako činitel utváření národní identity*
  - Andrea Průchová-Hrůzová – Ústav pro soudobé dějiny AV ČR: *Kurátorství digitální vizuální historie: Nástroje, možnosti a nástrahy*
- 

**Paměť a škola I (moderuje Josef Märc / Studio)**

Panel představí několik současných přístupů k historickému vzdělávání. Jednotlivé příspěvky využívají specifické prameny, které dosud nehrály ve školním dějepise příliš silnou roli (např. muzejní sbírky, krajina, předměty každodenního života apod.). Ve společné debatě budeme hledat odpovědi na následující otázky: Jaké metody, strategie a techniky zvolené prameny potřebují, aby byly vhodné pro školní dějepis? A v jakých rámcích lze s danými materiály zacházet (paměť či paměti, vědomí, identity, kontexty, varianty interpretací, krajina...)? A jaké výstupy si z takového působení odnášejí (měli by si odnést) žáci?

- Vojtěch Kessler, Jan Bouška – Historický ústav AV ČR: *Databáze dějin všedního dne jako nástroj ve výuce moderních dějin*
  - Dagmar Erbenová – První české gymnázium v Karlových Varech: *Kurátoři v akci aneb jak bych to udělal(a) já*
  - Jaroslav Najbert – Gymnázium Přírodní škola/Ústav pro studium totalitních režimů: *Je kolonialismus také český problém? Postkoloniální čtení expozice Náprstkova muzea v dějepisném vyučování*
  - Čeněk Pýcha – Ústav pro studium totalitních režimů: „*Česká*“ *krajina antropocénu v paměťové a didaktické perspektivě.*
- 

10:15–10:30 Coffee break

---

### 10:30–11:30      **Reflexe médií paměti II (moderuje Kamil Činátl / Auditorium)**

Role paměti ve veřejném prostoru stále sílí, jak dokládají různé vzpomínkové praxe, množství popkulturních produktů s tématem minulosti či konfliktní střetávání odlišných přístupů k historii. V reakci na tento boom narůstá i badatelský zájem o vzpomínání. Jak ale můžeme paměť zkoumat? Příspěvky v panelu nabízejí tři konkrétní příklady možných přístupů k výzkumu. Důrazem na roli médií a dynamickou povahu vzpomínání zohledňují současné trendy v paměťových studiích, a mohou tak posloužit jako inspirace pro další badatele.

- Julie Šormová – Filozofická fakulta UK: *Seriály a výzva prezentismu*
- Radmila Švaříčková-Slabáková – Univerzita Palackého v Olomouci: *Narativ, zvuk a emoce v muzeích druhé světové války v transkulturní perspektivě*
- Marta Harasimowicz – Ústav českých dějin FF UK: *Mem jako partyzánská píseň. Hrdinské narativy ve válečném folkloru včera a dnes*

---

### **Paměť a škola II (moderuje Jaroslav Pinkas / Studio)**

V odborné komunitě i mezi učiteli panuje povšechná shoda o tom, že účelem historického vzdělávání by mělo být mimo jiné připravit žáky na odpovědné užívání minulosti v jejich budoucím občanském životě. To s sebou nese nutnost reflektovat soudobé popkulturní fenomény a reagovat na aktuální výzvy. V rámci tohoto bloku se zaměříme na některé z těchto výzev: fenomén počítačových her, který u nejmladších generací zvolna přebírá roli dominantního zdroje historické imaginace, podoby vzpomínání na minulost v kontextu pandemie a reflexi fake news v historickém vzdělávání.

- Pavel Petric – Ústav českých dějin FF UK: *Počítačové hry ve výuce dějepisu*
- Martin Krsek – Muzeum města Ústí nad Labem: *Paměti z karantény*
- Ivana Dendys – Univerzita sv. Cyrila a Metoda v Trnavě: *Propaganda a fake news v dejepisnej výučbe*

---

### 11:30–12:45      **Oběd**

---

### 12:45–13:15      **Prohlídka posterové sekce (moderuje Josef Märc / Auditorium)**

Autoři a autorky jednotlivých posterů představí své projekty a budou k dispozici, aby odpověděli na případné otázky. Můžete se těšit na postery prezentující vzdělávací aplikace, konkrétní místa paměti či výzkumné projekty.

---

### 13:15–14:30      **Kulatý stůl – Popularizace dějin (moderuje Kamil Činátl / Auditorium)**

Snaha o šíření vědeckých poznatků co nejširší veřejnosti byla vždy součástí vědecké práce. Jména jako Jean-Michel Cousteau, Simon Schama nebo David Attenborough se dokonce stala celosvětově známá právě jako symboly popularizace vědy. V diskusi se zaměříme na to, co tato disciplína obnáší pro současné historiky a historičky. Co je vede k aktivnímu vstupování do veřejného prostoru a jaké si kladou cíle? Na jaké naráží překážky a co jim úsilí věnované popularizaci může přinést? Tyto a další otázky budeme klást hostům, kteří mají dlouholetou zkušenost s různými formami popularizace výsledků historického bádání.

- Michal Stehlík – Národní muzeum / Ústav českých dějin FF UK
- Iveta Coufalová – Ústav germánských studií FF UK / redakce časopisu *Dějiny a současnost*
- Milena Bartlová - Katedra teorie a dějin umění UMPRUM

---

14:30–15:00      **Zakončení konference**

---

15:00              **Wulf Kansteiner – The Holocaust in the 21st Century revisited?  
Reflection on recent trends in the (digital) holocaust memory  
(moderuje Vojtěch Řipka / Studio)**

Analyzing the memory culture of Holocaust, Wulf Kansteiner has critiqued the official, mostly cosmopolitan type of memory. The main point of his critique is the non-participatory character of this type of memory, where people are mostly expected to remain passive consumers. He has put his argument forward five years ago with his 'The Holocaust in the 21st Century'. The workshop shall depart from the text to attempt to update answer questions on themes, concepts, elements and techniques allow for a departure from the passive consumerism of the official Holocaust culture. We should also touch upon the epistemic utility of the concepts of official and/or cosmopolitan memory of Holocaust.

*Masterclass proběhne v angličtině bez tlumočení.*

---

15:00              **Pro zájemce komentovaná prohlídka výstav DOXu.  
Zapsat se bude možné při registraci na konferenci.**